

ประโยค ป.ธ. ๕
แปล มคธเป็นไทย
สอบครั้งที่ ๒ วันที่ ๖ พฤษภาคม ๒๕๕๖

๑. ชมฺมทานมฺปน ยสฺมา อตฺถปฺปฏิสฺสเวทิตาทินิํ คุณานิํ ปทญฺจานํ
ตสฺมา มงฺคฺลนฺติ วุจฺจติ ฯ วุตฺตยฺเหตํ ปญฺจกฺกฺกฺกฺตเร ปจฺมปณฺณาตฺกสฺส
ตฺติยวคฺเค ปุณฺ จปริํ ภิภฺขเว ภิภฺขุโน น เหว โข สตฺถา ชมฺมํ เทเสติ
อณฺณตโร วา ครุญฺจานิโย สพฺรหฺมจาริํ อปิจ โข ยถาสฺสํ ยถาปริยตฺตํ
ชมฺมํ วิตฺถาเรน ปเรสฺสิ เทเสติ ยถา ยถา ภิภฺขเว ภิภฺขุ ยถาสฺสํ ยถาปริยตฺตํ
ชมฺมํ วิตฺถาเรน ปเรสฺสิ เทเสติ ตถา ตถา โส ตสฺมิํ ชมฺเม อตฺถปฺปฏิสฺสเวทิ
จ โหติ ชมฺมปฺปฏิสฺสเวทิ จ ตสฺส อตฺถปฺปฏิสฺสเวทิโน ชมฺมปฺปฏิสฺสเวทิโน
ปาโมชฺชํ ชายติ ปมฺุทิตสฺส ปิตี ชายติ ปิตีมนสฺส กายิโย ปสฺสมภฺกฺติ
ปสฺสทฺชกาโย สฺขํ เวเทติ สฺขิโน จิตฺตํ สมาริยติ ฯ อิทํ ภิภฺขเว ทฺติยํ
วิมุตฺตายตฺนํ ยตฺถ ภิภฺขุโน อปฺปมตฺตสฺส อาตานิโน ปหิตตฺตสฺส วิหฺรโต
อวิมุตฺตํ วา จิตฺตํ วิมฺุจฺจติ อปริภฺขิณา วา อาสวา ปริภฺขยํ คจฺฉนฺติ อปฺปตฺตํ
วา อนุตฺตรํ โยคกฺเขมํ อนุปฺปาณาปฺตีติ ฯ วิมุตฺติสฺสุตฺตปาติ ฯ

ชมฺมนฺติ จตฺตสฺสจฺจชมฺมํ เทเสติ ฯ อตฺถปฺปฏิสฺสเวทิโนติ ปาลีอตฺถํ
อาชานนตฺสฺส ฯ ชมฺมปฺปฏิสฺสเวทิโนติ ปาลี อาชานนตฺสฺส ฯ ปาโมชฺชนฺติ
ตรุณา ปิตี ฯ ปิตีติ ตฺถจฺจการุณา พลวปฺปิตี ฯ กายิโย นามกายิโย ฯ
ปสฺสมภฺกฺตีติ ปฺปฏิปสฺสมภฺกฺติ ฯ สฺขํ เวเทตีติ สฺขํ ปฺปฏิภฺกฺติ ฯ สมาริยตีติ
อรหตฺตผลสมาริณา สมาริยติ ฯ อยฺยหิ ตํ ชมฺมํ สฺฉนฺโต อากตาคตฺถจฺจชาน
ณานวิปฺสุสฺสนามคฺคผลานิ ชานาติ ตสฺส เอวํ ชานโต ปิตี อฺปฺปชฺชติ โส
ตสฺสา ปิตียา อนุตรา โอสกฺกิตฺตํ น เทนฺโต อฺปฺจารกมฺมญฺจานิโก หุตฺวา
วิปฺสุสฺสนํ วทฺเตตฺวา อรหตฺตํ ปาปฺณาติ ตํ สนฺชาย วุตฺตํ จิตฺตํ สมาริยตีติ
ตพฺพณฺณา ฯ

๒. วิมุตตายนันตติ วิมูจจนการณํ ฯ ยตุถาติ ยสุมี วิมุตตายนันตติ
 ตพพณณนานโย ฯ ปาลีอตุถํ อาชานนุตสุสาติ อธิ สีสํ อากคํ อธิ สมาริ
 อธิ ปญญาตืออาทินา ตํ ตํ ปาลีอตุถํ ยถาวโต ชานนุตสุส ปาลี อาชานนุตสุส
 ตตฺตทตฺถโพชนปาลียาภาวโต ฯ ตรุณา ปิตีติ สยฺชาตมตฺตา มุทกา ปิตี
 ชายติ ฯ กถํ ชายติ ฯ ยถาเทสิตํ ชมมํ อุปรชาเรนุตสุส ตทญฺจวิกเมว จ
 อตฺตโน กายาวิมโนสมาจารํ กณฺหนุตสุส โสมนสฺสํ ปตฺตสุส ปโมทนลกฺขณํ
 ปาโมชฺชํ ชายติ ฯ ตฺถุจากรากฺกตา พลวปฺปิตีติ ปุริมุปฺปนนปฺปิตฺติยา วเสน
 ลทฺธาเสวนตฺตา อติวิยตฺถุจากรากฺกตา กายจิตฺตทฺรธปฺปสฺสสมฺภนสมตฺถาย
 ปสฺสทฺธิยา ปจฺจโย ภวิตุํ สมตฺถา พลวปฺปตฺตา ปิตี ชายติ ฯ ยสุมา นามกาเย
 ปสฺสทฺเธ รูปกาโยปิ ปสฺสทฺโธเอว โหติ ตฺสุมา นามกาโย ปสฺสทฺภทฺติจฺเจว
 วุตฺตํ ฯ สุขํ ปฏฺิถทฺตีติ วกฺขมานสุส จิตฺตสมาชานสุส ปจฺจโย ภวิตุํ สมตฺถํ
 เจตฺสึกํ นิรามิสฺสํ สุขํ ปฏฺิถทฺติ ฯ สมาริยตีติ เอตฺถ น โย โกจิ สมาริ
 อธิปฺเปโต อถโย อนุตฺตรสมาริตี ทสฺเสนโต อรหตฺตผลสมารินา สมาริยตีติ
 อาห ฯ อยญฺหิตืออาทิ ตสุส เทสนาย ตาทิสสุส ปุคฺคลสุส ยถาวุตฺต-
 สมาริปฺปฏฺิถากสุส การณภาววิภาวนํ ยตฺตสา วิมุตตายนนภาโว ฯ โอสกฺกิกฺคฺคฺคฺคฺคฺค
 นสฺสึตฺตฺตติ ตฺถุฎฺิภา ฯ

ให้เวลา ๔ ชั่วโมง กับ ๑๕ นาที.

เฉลย ประโยค ป.ธ. ๕

แปล มคอเป็นไทย

๑. ส่วนธรรมทาน เพราะเหตุที่เป็นปทัฏฐานแห่งคุณทั้งหลาย มีความเป็นผู้เข้าใจอรรถเป็นต้น ฉะนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงตรัสว่า เป็นมงคล ฯ สมจริงดังพระดำรัสที่พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้ในตติยวรรค ปฐมปิณณาสกั ปัญหาภิวัต อังคุตตรนิกายว่า ภิกษุทั้งหลาย ข้ออื่นยังมีอยู่อีก พระศาสดา หรือเพื่อนสหพรหมจารี ผู้อยู่ในฐานะครูบางรูป ก็ไม่ได้แสดงธรรมแก่ภิกษุเลย ก็แต่ว่า ภิกษุยอมแสดงธรรมเท่าที่ได้สดับ ได้ศึกษาเล่าเรียนมาแก่ชนเหล่าอื่น โดยพิสดาร ภิกษุทั้งหลาย เขายอมเข้าใจอรรถเข้าใจธรรมในธรรมนั้น เหมือนอย่างภิกษุแสดงธรรมเท่าที่ได้สดับ ได้ศึกษาเล่าเรียนมาแก่ชนเหล่าอื่น โดยพิสดาร ความปราโมทย์ยอมเกิดแก่เธอผู้เข้าใจอรรถเข้าใจธรรม ปิติยอมเกิดแก่ผู้มีใจบันเทิง ภายของผู้มีใจเต็มไปด้วยปิตีย่อมสงบ ผู้มีกายสงบ ย่อมเสวยสุข จิตของผู้มีสุขย่อมตั้งมั่น ฯ ภิกษุทั้งหลาย นี่เป็นเหตุแห่งวิมุตติ (วิมุตตายนะ) ข้อที่ ๒ ซึ่งเป็นที่ที่จิตของภิกษุผู้ไม่ประมาท มีความเพียร มีใจเด็ดเดี่ยว อยู่ ที่ยังไม่หลุดพ้น ย่อมหลุดพ้น อาสวะที่ยังไม่สิ้นไปย่อมถึงความสิ้นไป หรือเธอยอมได้บรรลุธรรมอันเกษมจากโยคะชั้นเยี่ยมที่ยังไม่ได้ บรรลุ ฯ บาลีวิมุตติสูตร จบ ฯ

อรรถกถาวิมุตติสูตรนั้นว่า บทว่า **ธมม** ได้แก่ ย่อมแสดงสัจธรรม ๔ ประการ ฯ บทว่า **อตฺตปปฏิสฺสเวทโน** ได้แก่ รู้ทั่วถึงเนื้อความแห่งพระบาลี ฯ บทว่า **ธมฺมปฏิสฺสเวทโน** ได้แก่ รู้ทั่วถึงพระบาลี ฯ ปิตีอย่างอ่อน ชื่อว่า ปราโมทย์ ฯ ปิตีอย่างแรงมีอาการยินดี ชื่อว่า ปิติ ฯ นามกาย ชื่อว่า กาย ฯ บทว่า **ปสฺสมฺภคิ** แปลว่า สงบนิ่ง ฯ สองบทว่า **สุข** **เวทคิ** คือ ได้รับความสุข ฯ บทว่า **สมาธิยติ** ได้แก่ ย่อมตั้งมั่นด้วยสมาธิอันสัมปยุตด้วย พระอรหัตผล ฯ แท้จริง ภิกษุนี้เมื่อฟังธรรมนั้น ย่อมรู้จักฉาน วิปัสสนา มรรค และผล ในฐานะที่มาแล้ว ฯ ปิตีย่อมเกิดขึ้นแก่เธอผู้รู้อยู่อย่างนี้

เธอไม่ได้ทอดยในระหว่างปีตินั้น เป็นผู้เจริญอุปจารกัมมัฏฐาน เจริญวิปัสสนา แล้ว ย่อมบรรลुพระอรหัต พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงหมายเอาพระอรหัตนั้น จึงตรัสว่า **จิตฺตํ สมာธิยตี** ดังนี้ ฯ

๒. นัยอรรถกถาวิมุตติสูตรนั้นว่า บทว่า **วิมุตฺตตายตณฺหิ** ได้แก่ เหตุแห่งวิมุตติ ฯ บทว่า **ยตฺถ** ความว่า ในเหตุแห่งวิมุตติใด ฯ ฎีกาวิมุตติสูตรนั้นว่า สองบทว่า **ปาลิตฺตํ อาชานนฺตสฺส** ความว่า ผู้เข้าใจความหมายแห่งพระบาลีนั้น ๆ ตามความเป็นจริง โดยนัยเป็นต้นว่า ศีลมาในพระบาลีข้อนี้ สมာธิมาในพระบาลีข้อนี้ ปัญญาในพระบาลีข้อนี้ ชื่อว่าผู้รู้ทั่วถึงพระบาลี เพราะมีพระบาลี (จึง) เป็นเหตุให้รู้เนื้อความนั้น ๆ ได้ ฯ สองบทว่า **ตฺรฺณมา ปีติ** ความว่า ปีติอย่างอ่อน เพียงรู้สึก ย่อมเกิด ฯ ถามว่า เกิดอย่างไร ฯ แก้วว่า ความปราโมทย์ซึ่งมีความบันเทิงเป็นลักษณะ ย่อมเกิดแก่ภิกษุผู้ใคร่ครวญธรรมตามที่พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงแสดงไว้ ผู้เคร่งครัดมารยาทอันงดงามทางกายวาจาใจของตน อันพอเหมาะพอสมแก่ธรรมนั้นนั้นแล และผู้ถึงความปลาบปลื้มใจ ฯ สองบทว่า **ตฺถฺจฺจากรกฺขตา พลวบฺปีติ** ความว่า ปีติอันทรงพลัง ออกอาการดีใจยิ่งนัก เพราะเป็นปีติที่ได้ความมักคุ้นด้วยอำนาจปีติที่เกิดขึ้นก่อน ชื่อว่าสามารถเป็นปัจจัยแห่งปีสัทฺธิ อันสามารถระงับความกระวนกระวายทั้งทางกายและจิตได้ ฯ เพราะเมื่อนามกายสงบ ถึงรูปกายก็ย่อมสงบลงไปด้วยเช่นกัน ฉะนั้น พระอรรถกถาจารย์จึงกล่าวไว้อย่างนี้ว่า **นามกาโย ปสฺสุมฺภติ** ดังนี้ ฯ สองบทว่า **สุขํ ปภฺลิตฺถ** ความว่า ย่อมได้สุขทางใจที่มีได้อิงอามิส ซึ่งสามารถเป็นปัจจัยทำให้จิตมั่นคง ที่กำลังกล่าวถึง ฯ ในบทว่า **สมာธิยตี** นี้ พระอรรถกถาจารย์เมื่อจะแสดงว่า พระผู้มีพระภาคเจ้าหาได้ทรงประสงค์เอาสมาธิทั่ว ๆ ไปไม่ แท้จริงแล้ว พระองค์ทรงประสงค์เอาสมาธิขั้นสูงสุด จึงกล่าวว่า **อรหตฺตผลสมาธินา สมာธิยตี** ฯ คำว่า **อญฺญหิ** เป็นต้น เป็นเครื่องประกาศความที่เทศนาของภิกษุนั้นเป็นเหตุให้บุคคล

เช่นนั้น ได้สมาธิตามที่กล่าวไว้ เพราะเทศนานั้นเป็นเหตุแห่งวิมุตติ ฯ บทว่า
โอสกฤตฺถุ แปลว่า เพื่อเสื่อมเสีย ฯ
